

Nr 8.

Ankom till Riksdagens kansli den 27 mars 1912 kl. 10 f. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 8 i anledning af väckt motion angående afgiftsfria resor i vissa fall för värnpliktige.

Uti en inom Andra kammaren väckt motion nr 81 har herr *Olausson* hemställt, *Motionen.*

»att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t tacktes vidtagna åtgärder i syfte, att värnpliktig, som är inkallad till tjänstgöring, må äga rätt att afgiftsfritt färdas vid ett eller i trängande behof vid flera besök i sin hemort».

Beträffande motiveringen tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

På hemställan af sitt tredje tillfälliga utskott i utlåtande nr 1 har Andra kammaren för sin del beslutat att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t tacktes utreda, huruvida och i hvad mån fria järnvägsresor till hemorten kunna beredas i tjänstgöring inkallad värnpliktig, samt därefter till Riksdagen inkomma med förslag i ärendet. Beslutet har därefter delgifvits Första kammaren, som hänvisat ärendet till sitt andra tillfälliga utskott.

*Andra kam-
marens
beslut.*

Andra kammarens utskott har anfört följande:

»Vid behandling af den fråga, som i motionen framföres, har utskottet till en början velat som sin mening framhålla, att, i händelse af förverkligande af motionärens önskemål, de härigenom föranledda kostnaderna böra utgå som anslag å försvarets hufvudtitlar. Då af statsverket utgående afgifter för fria resor å de enskilda järnvägarne naturligen komma att påföras fjärde och femte hufvudtitlarne, anser utskottet, att i händelse fribiljetter eller andra lindringar komma att

*Andra kam-
marens
utskott.*

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 12 saml. 2 afd. 8 häft. (Nr 8.)

medgifvas de värnpliktige vid resor å statsbanorna i den utsträckning, att järnvägens självkostnadspris för denna befordran ej täckes, så böra statens järnvägar äfven godtgöras för på så sätt uppkommen förlust.

Hvad motionärens yrkande angår, har utskottet i år i likhet med förra året funnit synnerligen önskvärdt, att lättnader beredas värnpliktig att besöka sitt hem, då döds- och sjukdomsfall därstädes eller liknande ömmande omständigheter göra behovet af en hemresa särskildt trängande. Det missförhållandet, att för närvarande en värnpliktig i dylika fall är hänvisad till sina egna tillgångar, träder särskildt skarpt i dagen, då medellös yngling, ofta på grund af särskild lämplighet för specialvapnen, sändts att fullgöra sin värnplikt å från hemmet långt aflägsen garnisonsort. Visserligen har genom den nya taxan för militärtransporter å järnvägarna af den 11 augusti 1911 zontariffsystemet kommit att tillämpas äfven beträffande värnpliktiges tjänstledighetsresor till hemorten, men då densamma är så uppställd, att vid jämförelse med förut gällande taxa af 1.5 öre per kilometer lättnader ernås först vid resor öfver 640 kilometer, medan för kortare afstånd kostnaderna tvärtom ökats, torde härmed föga vara vunnet i allmännast förekommande fall.

Bestämmandet af ett visst afstånd mellan hemort och tjänstgöringsort för åtnjutande af fria resor kommer emellertid alltid att innebära en viss godtycklighet, och då det praktiskt ställer sig synnerligen svårt att afgöra, när medellöshet är för handen eller en yngling kan anses vara i den ekonomiska ställning, som gör en fri resa oberättigad, anser utskottet, att för resor vid omnämnda ömmande fall dessa inskränkande villkor ej böra bestämmas. Lika litet anser utskottet lämpligt att, som vid förra riksdagen var föreslaget, inskränka de fria resorna till statens järnvägar, då orättvisa härigenom komme att ske mot värnpliktig, som för sin hemresa måste använda sig af de enskilda järnvägarne.

Motionärens önsknings gå likvisst, som synes, utöfver hvad utskottet här ofvan framhållit som synnerligen önskvärdt, i det han yrkar, att en fri hemresa medgifves till tjänstgöring inkallad värnpliktig som en lämplig uppmuntran under tjänstgöringen och lindring af densamma. Det förhållandet, att för närvarande permission i stor utsträckning beviljas värnpliktig äfven för dylik utan trängande skäl företagen hemresa, synes vara ett bevis för att en hemfärd ej betraktas som ett olämpligt afbrott i kasernlifvet. Men härigenom kommer en medellös värnpliktig, som förlagts till från hemmet aflägsen ort, i en oförvålladt ogynnsam ställning, och har utskottet ansett, att på denna grund motionärens yrkande för-

tjänar att tagas i noggrant beaktande. De praktiska svårigheter, som utskottet framhållit vid i trängande fall medgifven fri hemresas begränsning till långa afstånd och medellöshet och som föranledt utskottet att i dessa fall afstyrka ifrågavarande inskränkningar, kvarstå naturligen oförminskade, men de ekonomiska konsekvenser, som torde vara förenade med medgifvandet af en fri hemresa till hvarje värnpliktig, tvinga till ett öfvervägande, huruvida icke denna den enklaste och allmän rättvisa skipande lösningen måhända blir för dyrköpt. Då det är de långa afstånden, som föranledt de öfverklagade förhållandena, har utskottet ej stått främmande för tanken att åter upptaga villkoret om fria resor endast vid afstånd öfver 150 eller 200 kilometer eller, såsom i viss mån rättvisare, att fri resa medgäfvdes allenast för den del af väglängden, som öfverstege visst bestämdt afstånd, t. ex. 100 kilometer. Såsom en annan utväg, hvilken äfven den i någon mån kan anses tillmötesgå motionärens kraf, och genom hvilken man kan komma ifrån de angifna, svårbestämbara begränsningarna med afseende å afstånd, medellöshet och ömmande omständigheter, har utskottet tänkt sig, att visserligen ingen järnvägsresa skulle vara kostnadsfri men resorna, särskildt på de långa distanserna, göras mindre betungande, därigenom att beträffande dem en för de värnpliktige betydligt gynnsammare tariff än den nu gällande blefve fastställd.

Hvad angår den ekonomiska innebörden af här föreslagna åtgärder, saknar utskottet i frågans nuvarande läge möjlighet att bedöma densamma, då den tarfvar en noggrann undersökning, och på resultatet af denna kommer afsevärdt att bero, om och i hvilka afseenden man måste inskränka rätten till de fria resorna.

Därom, att eventuell fri hemresa i nu omordade fall bör begränsas till *en* resa och under själfva rekryttiden, är utskottet äfven i frågans nuvarande läge fullt enigt liksom om önskvärldheten, att den rätt, som kan komma att medgifvas, blir lika å statens och de enskilda järnvägarna.

Då emellertid ett genomförande af motionens önskemål kommer att för statsverket medföra kostnader, hvilka måste noggrant prövas och som bekant Kungl. Maj:t den 1 december 1911 beslutat att åt de s. k. försvarsberedningarna uppdraga en utredning af frågan om rikets försvarsväsende äfven ur ekonomisk synpunkt, anser utskottet, att de i herr Olaussons motion framställda önskemålen äfven böra bli föremål för vidare utredning.»

Enligt hvad utskottet inhämtat kommer förevarande fråga utan tvifvel att blifva föremål för utredning af de utaf Kungl. Maj:t den 1 de-

*Utskottets
yttrande.*

cember 1911 tillsatta s. k. försvarsberedningarna, äfven om Riksdagen icke därom gör särskild framställning.

På grund häraf får utskottet hemställa,

att Första kammaren icke måtte biträda Andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 26 mars 1912.

På utskottets vägnar:

G. LAGERBJELKE.